

Sygn. akt V AGa 318/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 marca 2022 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach V Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSA Grzegorz Stojek (spr.)

Sędziowie: SA Aleksandra Janas

SA Wiesława Namirska

Protokolant: Anna Fic-Bojdoł

po rozpoznaniu w dniu 1 marca 2022 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w K.

przeciwko „(...)” Spółce Akcyjnej w (...)

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 25 kwietnia 2019 r., sygn. akt XIII GC 325/17,

1. oddala apelację;
2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 18.750 (osiemnaście tysięcy siedemset pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

SSA Aleksandra Janas SSA Grzegorz Stojek SSA Wiesława Namirska

Sygn. akt V AGa 318/19

UZASADNIENIE

Powódka (...) Spółka Akcyjna w K. wniosła o zasądzenie od pozwanej (...) Spółki Akcyjnej w (...) kwoty 39.800.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu (23 czerwca 2017 r.) i kosztów procesu.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 39.800.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 23 czerwca 2017 r. oraz orzekł o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ocenach prawnych.

Strony procesu są spółkami prawa handlowego i prowadzą działalność gospodarczą.

Powódka jest następcą prawnym (...) S.A. w B. (dalej: (...) S.A.). W maju 2004 r. (...) S.A. została przejęta w trybie art. 492 § 1 pkt 1 k.s.h. przez (...) Spółkę Akcyjną w K., która później zmieniła firmę na (...) S.A., a następnie została połączona przez przejęcie z (...) S.A. (działającą wcześniej pod firmą (...) S.A.).

Pozwana w 2004 r. zmieniła firmę z (...) S.A. w O. (dalej: (...) S.A.) na aktualną – (...) S.A. w (...). Od powstania pozwanej spółki w 1998 r. do 2004 r. funkcję prezesa jej zarządu pełnił J. J., który był też uprawniony do jednoosobowej reprezentacji tego podmiotu. J. J. z A. J. i T. S., swoim rodzeństwem, objął wszystkie akcje pozwanej. Członkiem rady nadzorczej pozwanej został P. W..

W 1996 r. została zawiązana (...) sp. z o.o. z kapitałem zakładowym w wysokości 4.000 zł, w której udziały miał J. J., w stopniu zapewniającym bezwzględną większość i w związku z tym umożliwiającym podejmowanie decyzji we wszystkich sprawach dotyczących tej spółki. Udziały w (...) sp. z o.o. należały też do członków rodziny J. J.. J. J. był także członkiem zarządu (...) sp. z o.o. od momentu powstania tej spółki. W 1998 r. prezesem zarządu (...) sp. z o.o. został M. Ł., a P. W. został wiceprezesem zarządu. W tym czasie J. J. został przewodniczącym rady nadzorczej tej spółki z o.o.

W styczniu 1998 r. J. J. zawiązał (...) S.A. Akcjonariuszami (...) S.A. byli J. J. oraz A. J. i T. S., jego rodzeństwo, jak we wcześniej opisanych spółkach.

Wszystkie trzy spółki ((...) sp. z o.o., (...) S.A., (...) S.A.) działały pod jednym adresem, mianowicie przy ulicy (...) w O., w powiecie (...).

Pozwana prowadziła działalność gospodarczą, która polegała między innymi na nabywaniu i zbywaniu wierzytelności.

Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05:

- uznał J. J. za winnego tego, że w okresie od 19 listopada 1999 r. do 28 września 2001 r. w B., W. i innych miejscowościach, działając wspólnie i w porozumieniu z R. S., R.N., K. Ł. i inną osobą, z powziętym z góry zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez (...) sp. z o.o. i związane z nią podmioty wprowadził w błąd przedstawicieli i upoważnionych pracowników (...) S.A. co do rzeczywistego zawarcia i ważności umów przelewu przez (...) S.A. (dalej: (...) S.A.) na rzecz (...) sp. z o.o. wierzytelności z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych, przysługujących względem (...) S.A., przedkładając stwierdzające nieprawdę zawiadomienia o cesjach tych wierzytelności, zawierające autentyczne albo podrobione podpisy K. Ł., dyrektora finansowego i głównego księgowego (...) S.A., w tym cztery zawiadomienia powołujące się na umowy przelewu wierzytelności z 12 marca 2001 r. na kwotę 10.000.000 zł każde i za to na podstawie art. 294 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 3 k.k. i w związku z art. 65 § 1 k.k. oraz na podstawie art. 33 § 2 i 3 k.k. skazał go na karę 8 lat pozbawienia wolności oraz grzywnę w wymiarze 360 stawek dziennych, ustalając wysokość 1 stawki dziennej na kwotę 2.000 zł (punkt 3 wyroku);
- na podstawie art. 41 § 1 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec J. J. zakaz zajmowania jakichkolwiek stanowisk w organach spółek prawa handlowego na okres 10 lat (punkt 4 wyroku);
- na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec J. J. obowiązek częściowego naprawienia szkody poprzez zapłatę na rzecz (...) S.A. w K. – oddział (...) w B. kwoty 55.000.000 zł (punkt 5 wyroku).

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKa 268/12:

- zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, w części orzekającej w odniesieniu do J. J. w ten sposób, że uznał go za winnego jednego czynu ciągłego popełnionego w okresie od 19

listopada 1999 r. do 28 września 2001 r., wyczerpującego znamiona występku określonego w art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. oraz w związku z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k., opisanego w punktach 3 i 7 wyroku Sądu Okręgowego, przyjmując, że zachowaniami opisanymi w punkcie 3 wyroku Sądu Okręgowego wprowadzoną w błąd co do okoliczności decydujących o rozporządzeniu mieniem była osoba prawna, mianowicie (...) S.A., a wśród osób fizycznych, współuprawnionych do reprezentowania jej interesów, byli oskarżeni R.N. i A. P., którzy mieli świadomość rzeczywistego stanu dotyczącego tych okoliczności, ponadto ustalił, że działanie J. J. wspólnie i w porozumieniu z R. N. trwało do 30 grudnia 2000 r. oraz że w wypadku cesji z 17 sierpnia 2000 r. niekorzystne rozporządzenie mieniem wynosiło 14.999.500 zł, a w wypadku jednej z cesji z 12 marca 2001 r. niekorzystne rozporządzenie mieniem wyniosło 9.800.000 zł, a także, że łączna wartość niekorzystnego rozporządzenia mieniem (...) S.A. wyniosła 384.799.500 zł, a szkoda (...) S.A., będąca następstwem przestępstwa, w chwili orzekania wyniosła co najmniej 55.000.000 zł oraz że w wypadku (...) S.A. określona w wyroku Sądu Okręgowego kwota 40.000.000 zł stanowiła wartość niekorzystnego rozporządzenia mieniem tej spółki, a wynikająca z tego elementu czynu ciągłego szkoda w dacie orzekania została naprawiona przez realizację zapłaty z tytułu weksli wystawionych na tę kwotę przez (...) S.A., przy czym łączna wartość niekorzystnego rozporządzenia mieniem w odniesieniu do obu pokrzywdzonych podmiotów gospodarczych wyniosła 424.799.500 zł i za to na mocy art. 294 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 3 k.k. w związku z art. 65 § 1 k.k. oraz na podstawie art. 33 § 2 i 3 k.k. wymierzył J. J. karę opisaną w sentencji;

- uchylił orzeczenia o środku karnym zawarte w punktach 4 i 8 wyroku Sądu Okręgowego z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, i w to miejsce na mocy art. 41 § 1 k.k. i art. 43 § 1 k.k. orzekł wobec J. J. zakaz zajmowania jakichkolwiek stanowisk w organach spółek prawa handlowego na okres 10 lat;
- zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, w punkcie 5 w ten sposób, że obniżył wysokość orzeczonego wobec J. J. środka karnego w postaci obowiązku częściowego naprawienia szkody do kwoty 54.000.000 zł.

Sąd Okręgowy w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, ustalił, co następuje. Do czasu zmian personalnych w organach (...) sp. z o.o., jak i w późniejszym okresie J. J. miał wiedzę na temat wszystkich znaczących aspektów działalności (...) sp. z o.o. oraz był osobą decydującą o wszystkich istotnych sprawach tej spółki i spółek z nią powiązanych. W latach 1999-2001 zorganizowany został mechanizm, w ramach którego (...) sp. z o.o. na podstawie nieważnych umów cesji wierzytelności, podpisywanych jednoosobowo przez K. Ł., wbrew wymaganej reprezentacji cedenta ((...) S.A.), a także zawiadomień o takich cesjach podpisanych przez K. Ł., bądź zawierających podrobione (zeskanowane) jego podpisy, uzyskała od dłużnika tych wierzytelności, mianowicie (...) S.A., nienależne przysporzenia majątkowe w postaci spłaty długów objętych rzekomymi cesjami, w formie przelewów płatniczych i formie bezgotówkowej, to jest dalszych cesji i kompensat, na łączną kwotę 385.000.000 zł. Korzyści uzyskane w ten sposób przez (...) sp. z o.o. były jej nienależne, gdyż w istocie nie dochodziło do zawarcia skutecznych umów cesji wierzytelności z uwagi na brak podpisu drugiej osoby upoważnionej po stronie cedenta – (...) S.A. (brak wiedzy i zgody zarządu (...) S.A. na dokonywanie takich cesji). (...) S.A. nie uzyskała od (...) sp. z o.o. zapłaty za wierzytelności. Za zapłatę nie mogą być uznane bezwartościowe weksle z wystawienia (...) ((...) sp. z o.o.), o ile zostały przekazane. Co więcej, (...) sp. z o.o. nawet nie musiała dokonywać zapłaty, gdyż cesje nie były i nie mogły być zaksięgowane przez (...) S.A., o czym wiedziały osoby działające na rzecz (...) sp. z o.o. Sąd Okręgowy stwierdził, że za pokrzywdzonego tym procederem należało uznać (...) S.A. Do tej osoby prawnej trafiały nie tylko zawiadomienia w cesjach, ale też umowy cesji podpisane jednoosobowo przez K. Ł.. Wcześniej, to jest w dniu 12 grudnia 1998 r. podpisana została i także przekazana do (...) S.A. prawidłowo zawarta umowa cesji wierzytelności. Tę umowę w imieniu (...) S.A. podpisało dwóch reprezentantów. Oznacza to, że dłużnik musiał wiedzieć jak powinna wyglądać właściwa umowa cesji, w której cedentem było (...) S.A. Księgowanie i rozliczanie tych cesji bez wyjaśnienia nasuwających się wątpliwości co do prawidłowości reprezentacji cedenta uniemożliwiało korzystanie z ochrony dłużnika zawartej w art. 515 k.c. Uczestnicząc w rozmowach i spotkaniach z K. Ł. i R. N., J. J. zorganizował i nadzorował proceder polegający na wprowadzeniu w błąd (...) S.A. co do ważności umów cesji i doprowadzeniu do niekorzystnego rozporządzenia mieniem przez (...) S.A., która przez zapłatę na rzecz (...) sp. z o.o. nie zwalniała się z długu wobec (...) S.A. J. J.

dokonał tego wspólnie i w porozumieniu z P. W., R. S., a także w odpowiednim zakresie współdziałał z K. Ł. i R. N.. J. J. działał z góry powziętym zamiarem wyłudzenia w ten sposób jak największej kwoty w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez (...) sp. z o.o., której był głównym udziałowcem, ponadto jak dowodził sposób rozdysponowania kwot od (...) S.A., między innymi na spłacanie zadłużenia jego kart kredytowych, uzyskał przez to stałe źródło dochodu, umożliwiające zdobycie wielkiego majątku, niemożliwego do uzyskania z dochodów z legalnej działalności. J. J. miał znakomitą orientację i wiedzę w zakresie każdego aspektu działalności (...) sp. z o.o., w której miał głos decyzyjny. Nie mógł więc nie wiedzieć i nie akceptować faktu, że część zawiadomień o cesjach składanych w (...) S.A. była sfalszowana poprzez zeskanowanie podpisu K. Ł., choć w toku postępowania karnego niemożliwe było ustalenie, kto dokonał tego fałszerstwa. Sąd Okręgowy uznał za niezgodne z prawdą wyjaśnienia J. J. w tych częściach, w których negował swój aktywny udział w negocjacjach i czynnościach zmierzających do uzyskania umów z (...) S.A. o cesji wierzytelności oraz w przekazywaniu ich do (...) S.A. Na bardzo aktywny udział J. J., a nie tylko członków zarządu (...) sp. z o.o., wskazywały wyjaśnienia K. Ł. i Z. K., opisujących negocjacje poprzedzające zawarcie umów podpisanych zgodnie z prawidłową reprezentacją (...) S.A., jak również dziennik wejść do siedziby (...) S.A. J. J. nie musiał własnoręcznie odbierać umów cesji z załącznikami, czy być osobiście zaangażowany w przekazywanie zawiadomień o cesjach, by można było stwierdzić, że brał udział w procedurze, którego poszczególne czynności mogły być realizowane w ramach podziału ról przez różne osoby. J. J. był głównym decydentem w (...) sp. z o.o. i wszystko, co związane było z tą spółką, działo się za jego wiedzą, o czym świadczą relacje o działaniach J. J. przedstawione przez wszystkie osoby, które zetknęły się z nim związku ze sprawą karną. Podnoszone przez J. J. przypadki zwrotu cesji na żądanie K. Ł. dotyczą podstępnego opieczętowania umowy przez P. W. i zwrotu cesji na rzecz (...) sp. z o.o. na łączną kwotę 40.000.000 zł. Nastąpiło to wtedy, gdy cesje nie mogły być zrealizowane w (...) S.A. z uwagi na zajęcie komornicze wierzytelności przysługujących (...) sp. z o.o. Cesje wierzytelności na rzecz (...) sp. z o.o. zostały zastąpione cesjami z tej samej daty na rzecz (...) S.A. Sąd Okręgowy w Katowicach stwierdził, że wypowiedzi oskarżonego J. J., w jaki sposób (...) sp. z o.o. osiągałaby zysk na tych transakcjach nie były rzetelne, gdyż konstrukcja umów cesji wierzytelności zbywanych przez (...) S.A. oraz dalsze rozliczenia wskazywały, że zgodnie z literalnym brzmieniem umów i rozliczeń (...) sp. z o.o. nie osiągała żadnego zysku. Faktycznie zyskiem (...) sp. z o.o. była pełna wartość wierzytelności z cesji przedstawionych w (...) S.A., ponieważ (...) sp. z o.o. w żaden sposób nie płaciła na rzecz (...) S.A. za wierzytelności względem (...) S.A. Działo się tak pomimo rozliczenia w formie gotówkowej przez (...) S.A. znacznej części przedstawionych cesji. Mimo uzyskania znacznych kwot pieniężnych, często prawie natychmiast po złożeniu do (...) S.A. zawiadomienia o cesji, a w sporadycznych wypadkach nawet przed wpływem zawiadomienia, (...) sp. z o.o. nie przekazała na rzecz (...) S.A. w formie gotówkowej „ani złotówki”, a rozliczenia bezgotówkowe stosunkowo niewielkich kwot ostatecznie okazały się nieskuteczne. Świadczy to w oczywisty sposób o zamiarze niewywiązywania się względem (...) S.A. z płatności za cesje. Sąd Okręgowy uznał za niewiarygodne odmienne w tym zakresie wyjaśnienia J. J. w sprawie o sygn. akt XXI K 154/05. Ustalił, że 12 marca 2001 r. do (...) S.A. wpłynęły zawiadomienia o czterech cesjach wierzytelności na rzecz (...) sp. z o.o. w kwotach po 10.000.000 złotych każda, z kopiami umów cesji, podpisane jednoosobowo przez K. Ł. Wcześniej do (...) S.A. trafiło komornicze zajęcie wierzytelności przysługujących (...) sp. z o.o. W związku z tym pojawia się wątpliwość, czy te zawiadomienia o cesjach wierzytelności względem (...) S.A. ta osoba prawna może rozliczyć. Uzyskano w tym przedmiocie negatywną opinię radcy prawnego. Po zasygnalizowaniu tego problemu przedstawicielom (...) sp. z o.o., P. W. uzyskał i przywiózł do (...) S.A. zawiadomienia o cesjach z tą samą datą, jednak na rzecz (...) S.A., jako cesjonariusza, które zastąpiły wcześniejsze, wycofane w tym momencie zawiadomienia dotyczące cesji na rzecz (...) sp. z o.o. Prawie równocześnie – pismami z 12 marca 2001 r. i z 10 kwietnia 2001 r. – J. J., jako prezes zarządu (...) S.A., zawiadomił (...) S.A., że wierzytelności w taki sposób nabyte od (...) S.A. zostały przeniesione na rzecz (...) S.A. i M. C.. (...) S.A. rozliczyła dług w kwocie 40.000.000 zł na rzecz (...) S.A., o tę kwotę pomniejszając w księgach (...) S.A. wysokość zobowiązań względem (...) S.A. Księgowanie i rozliczanie przez (...) S.A. umów cesji wierzytelności podpisywanych jednoosobowo przez K. Ł., które nie były jednocześnie księgowane w (...) S.A., skutkowało tym, że (...) S.A. nie przeznaczała środków wydatkowanych na rozliczenie tych cesji na spłatę zadłużenia względem (...) S.A. Powodowało to znaczący wzrost długu (...) S.A. wobec (...) S.A., w księgowości (...) S.A. odnotowany od początku 2000 r. i wykazany w raporcie przekazanym członkom zarządu (...) S.A., określanym jako System Informowania Kierownictwa. Te ustalenia Sądu Okręgowego w Katowicach w całości podzielił Sąd Apelacyjny w Katowicach. Sąd Apelacyjny uznał, że zachowania przypisane oskarżonemu J. J. w punktach 3 i 7 wyroku Sądu Okręgowego stanowią jeden czyn ciągły w rozumieniu art. 12 k.k. Elementem tego czynu ciągłego są zachowania

przypisane oskarżonemu w punkcie 3 wyroku Sądu Okręgowego, w związku z którymi przyjęto, że J. J. uczynił sobie z przestępstwa stałe źródło dochodu. Jak stwierdził Sąd Apelacyjny, na skutek przestępczych działań między innymi J. J. doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem znacznej wartości, a podmiotem poszkodowanym tym procederem była (...) S.A. Wysokość niekorzystnego rozporządzenia mieniem to nominalna wartość transakcji w zakresie cesji wierzytelności. Na skutek tych działań powstała szkoda w mieniu (...) S.A., która w dniu wyrokowania wynosiła co najmniej 55.000.000 zł. Sąd Apelacyjny odniósł się w swoich ustaleniach do postępowania w sprawie XIV GC 869/02 Sądu Okręgowego w Katowicach i ugody, w której zawarte zostało zobowiązanie następcy prawnego (...) S.A. do zapłaty na rzecz (...) S.A. kwoty 55.000.000 zł oraz stwierdził, że taką właśnie sumę pieniężną następcą prawny (...) S.A. zapłacił na rzecz (...) S.A. w wyniku zawarcia ugody.

Wierzytelności objęte zawiadomieniami o cesjach wierzytelności przysługujących (...) S.A. poprzedniczka prawna powódki rozliczyła częściowo przez zapłatę, a częściowo kompensatami wierzytelności. Ponieważ w treści cesji nie były opisane faktury VAT, z których ma wynikać przeniesiona wierzytelność, (...) S.A. rozliczała ją z najwcześniej wymagalnymi zobowiązaniami wobec (...) S.A. W ten sposób zostały rozliczone wierzytelności objęte wyżej opisanymi czterema zawiadomieniami o cesjach wierzytelności z 12 marca 2001r., w zakresie kwoty 39.800.000 zł. Pierwsze z zawiadomień zostało przez (...) S.A. rozliczone w okresie od 26 marca 2001 r. do 11 kwietnia 2001 r., z czego zapłatą środków pieniężnych w zakresie kwoty 3.757.388,80 zł, a bezgotówkowo nastąpiło to w zakresie kwoty 6.242.811,10 zł. Kwotę 3.757.388,90 zł zapłaciła rzecz (...) S.A., a pozostałą część (6.242.811,10 zł) potrącono w ramach kompensat z udziałem (...) S.A. i innych podmiotów. Drugie zawiadomienie z 12 marca 2001 r. o cesji wierzytelności na rzecz (...) S.A. zostało rozliczone w okresie od 11 kwietnia 2001 r. do 20 maja 2001 r. W dniach 13 i 24 kwietnia 2001 r. oraz 16 maja 2001 r. trzema przelewami zapłacono na rachunek (...) S.A. kwotę 3.200.000 zł. Natomiast kwota 6.800.000 zł została rozliczona kompensatą z udziałem (...) S.A. i innych podmiotów. Trzecie zawiadomienie z 12 marca 2001 r. o cesji wierzytelności na rzecz (...) S.A. zostało rozliczone w całości przez kompensaty z udziałem (...) S.A. Czwarte zawiadomienie z 12 marca 2001 r. o cesji wierzytelności na rzecz (...) S.A. rozliczono w okresie od 20 kwietnia 2001 r. do 26 czerwca 2001 r. Kwota 1.000.000 zł została rozliczona kompensatami z udziałem (...) S.A. i innych podmiotów. Natomiast kwota 8.800.000 zł została zapłacona dwoma przelewami środków pieniężnych w kwocie 4.000.000 zł na rzecz (...) spółki z o.o. i 4.000.000 zł na rzecz M. C.. Nierozliczona pozostała kwota 200.000 zł, której powódka nie wliczyła do wartości dochodzonego roszczenia.

Ponieważ faktycznie (...) S.A. i (...) S.A. nie zawarły umów przelewu wierzytelności objętych powołanymi zawiadomieniami z 12 marca 2001 r. o cesji wierzytelności na rzecz (...) S.A., rozliczenia wierzytelności dokonane przez powódkę nie doprowadziły do zwolnienia (...) S.A. z zobowiązań wobec (...) S.A. Środki wydatkowane przez (...) S.A. na podstawie zawiadomień o cesjach, w szczególności zawiadomień podpisanych przez J. J. jako prezesa zarządu (...) S.A. o dalszych cesjach, doprowadziły do bezpodstawnego przysporzenia po stronie (...) S.A. oraz do powstania szkody w majątku poprzednika powódki w wysokości wydatkowanych kwot z tytułu rozliczenia rzekomych cesji i zawiadomień o dalszych przelewach wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C. w łącznej kwocie 39.800.000 zł. Nadal niezaspokojone były wymagalne wierzytelności (...) S.A. względem (...) S.A. o zapłatę kwoty 40.000.000 zł, objęte fakturami wystawionymi dla (...) S.A. z tytułu usług przesyłowych i dostarczenia energii elektrycznej. W takim stanie rzeczy (...) S.A. wystąpiła przeciwko (...) S.A. z powództwem o zapłatę należności, co do których (...) S.A. sądziła, że są rozliczone na podstawie zawiadomień o cesjach. (...) S.A. w postępowaniu w sprawie XIV GC 869/02 Sądu Okręgowego w Katowicach zgłosiła zarzut przedawnienia roszczenia i zarzut braku legitymacji procesowej czynnej po stronie (...) S.A., powołując się na zapłatę należności na podstawie powołanych zawiadomień o cesjach wierzytelności. Sąd Okręgowy w Katowicach wyrokiem częściowym z 14 marca 2005 r., sygn. akt XIV GC 869/02, oddalił powództwo o zapłatę kwoty 341.260.094,17 zł z uwagi na przedawnienie tej części dochodzonego roszczenia. Nieprzedawnione wierzytelności wynosiły 120.677.037,93 zł, z czego nieprzedawnione należności główne objęte fakturami to 95.134.288,46 zł. Postępowanie to ostatecznie zakończyło się w wyniku zawarcia ugody przed mediatorem, która została zatwierdzona przez Sąd Okręgowy. Poprzednik prawny powódki ((...) S.A. w K.) ugodą zobowiązał się do zapłaty na rzecz (...) S.A. kwoty 55.000.000 zł, którą zapłacił i rozliczył na rzecz (...) S.A. Przedmiotem ugody były między innymi wierzytelności objęte fakturami VAT wystawionymi przez (...) S.A. dla (...) S.A. o numerach: (...) z 7 lutego 2001 r., (...) z 16 lutego 2001 r., (...) z 7 marca 2001 r., (...) z 22 lutego 2001 r., (...) z 7

marca 2001 r. i (...) z 7 marca 2001 r. W chwili wnoszenia pozwu przez (...) S.A. żadna z wierzytelności objętych tymi fakturami nie była przedawniona i wyrok częściowy, którym oddalono powództwo w zakresie kwoty 341.260.094,17 zł, nie dotyczył żadnej z tych wierzytelności.

Sąd Okręgowy wskazał dowody, na których się oparł. Podkreślił, że biegła K. R. uznała dostarczone dokumenty są wystarczające do wydania opinii. Były to dokumenty tworzone w czasie dokonywania poszczególnych operacji finansowych i rozliczeń, a nie wytworzone obecnie, to jest na potrzeby procesu. Sąd Okręgowy podzielił opinię K. R. w kwestii rozliczeń poprzednika prawnego powódki na podstawie rzekomych cesji i będących przedmiotem postępowania w sprawie XIV GC 869/02, natomiast nie znalazł podstaw do obniżenia wartości szkody poniesionej przez powódkę w oparciu o to, że w ugodzie jej poprzednik prawny zobowiązał się do zapłaty kwoty 55.000.000 zł, podczas gdy reszta nieprzedawnionej wierzytelności głównej dochodzonej w tej sprawie wynosiła 95.134.288,46 zł. Biegła wyjaśniła, że wydawało jej się racjonalne obniżenie wartości szkody w takim stosunku, w jakim (...) S.A. w ugodzie ustąpiła w swoich roszczeniach. Biegła wyraźnie zastrzegła, że to jej własna ocena, oparta na założeniu, że strony ugody chciały proporcjonalnie zmniejszyć wartość każdej pozostałej do zapłaty i nieprzedawnionej należności z faktur objętych postępowaniem. Biegła przyznała, że możliwe jest przyjęcie założenia, że strony ugody chciały doprowadzić do zapłaty najstarszych wymagalnych należności. Sąd Okręgowy oddalił wniosek pozwanej o dopuszczenie dowodu z opinii innego biegłego, uznając opinię K. R. za rzetelną i kompletną oraz niewymagającą uzupełnienia.

Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w chwili wniesienia pozwu inicjującego niniejszą sprawę (23 czerwca 2017 r.) dochodzone roszczenie nie uległo przedawnieniu, jako wynikające z występku.

Zgodnie z art. 11 k.p.c., ustalenia wydane w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym, z tym że osoba, która nie była oskarżona, może powoływać się w postępowaniu cywilnym na wszelkie okoliczności wyłączające lub ograniczające jej odpowiedzialność cywilną. Przepis ten określa prejudycjalność, czyli moc wiążącą prawomocnych wyroków karnych skazujących, stanowiącą odstępstwo od zasady bezpośredniości, swobodnej oceny dowodów i niezawisłości sędziego. Polega ona na niedopuszczalności dokonywania przez sąd odmiennych ustaleń niż poczynione w wyroku karnym. Sąd w postępowaniu cywilnym związany jest ustaleniami dotyczącymi popełnienia przestępstwa, a więc okolicznościami składającymi się na jego stan faktyczny, czyli osobą sprawcy, przedmiotem przestępstwa i przypisanym czynem. Rozpoznając sprawę cywilną, sąd musi przyjąć, że skazany popełnił przestępstwo przypisane mu wyrokiem karnym. W postępowaniu cywilnym strona pozwana nie może bronić się zarzutem, że nie popełniła przestępstwa, za które wcześniej została skazana prawomocnym wyrokiem wydanym w postępowaniu karnym, ani też że przestępstwem tym nie wyrządziła szkody. Związanie dotyczy ustalonych w sentencji wyroku znamion przestępstwa, a także okoliczności jego popełnienia, dotyczących czasu, miejsca, poczytalności sprawcy itp. Jeśli ustalenie wysokości szkody wynika bezpośrednio z ustalenia przedmiotu przestępstwa i stanowi jeden z elementów stanu faktycznego, to ustalenie takie również jest wiążące dla sądu w postępowaniu cywilnym. Ustalenia wydane w postępowaniu karnym wyroku skazującego, z mocy art. 11 k.p.c., wiążą sąd w postępowaniu cywilnym nie tylko co do faktu popełnienia przestępstwa przez określoną osobę na szkodę konkretnej osoby, lecz także co do kwalifikacji prawnej tego czynu, okoliczności jego popełnienia, to jest czasu, miejsca i sposobu oraz stopnia winy. J. J. został prawomocnie skazany wyrokami Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 maja 2011 r. i Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r. między innymi za przestępstwo oszustwa popełnionego na szkodę poprzednika prawnego powódki. W opisie czynu wyraźnie zaznaczono, że J. J. działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej nie tylko przez (...) spółkę z o.o., ale też związane z nią podmioty, a więc również przez (...) S.A. – pozwaną. J. J. został uznany za winnego tego, że w okresie od 19 listopada 1999 r. do 28 września 2001 r. w B., W. i innych miejscowościach, działając wspólnie i w porozumieniu z R. S., R.N., K. Ł. i inną osobą, z powziętym z góry zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez (...) sp. z o.o. i związane z nią podmioty wprowadził w błąd przedstawicieli, upoważnionych pracowników (...) S.A. co do rzeczywistego zawarcia i ważności umów przelewu przez (...) S.A. na rzecz (...) spółki z o.o. wierzytelności przysługujących wobec (...) S.A. z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych, przedkładając stwierdzające nieprawdę zawiadomienia o cesjach wierzytelności, zawierające autentyczne albo podrobione podpisy

K. Ł., dyrektora finansowego i głównego księgowego (...) S.A., w tym cztery zawiadomienia powołujące się na umowy przelewu wierzytelności z 12 marca 2001 r. na kwoty 10.000.000 zł każde, doprowadzając przedstawicieli i pracowników (...) S.A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem tej spółki przez niezwłoczne uregulowanie należności na rzecz (...) sp. z o.o., powodując łączną szkodę w kwocie 385.000.000 zł i czyniąc sobie z tego przestępstwa stałe źródło dochodu. Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKA 268/12, zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, w zakresie odpowiedzialności J. J.. Mianowicie uznał J. J. za winnego jednego czynu ciągłego popełnionego w okresie od 19 listopada 1999 r. do 28 września 2001 r., wyczerpującego znamiona występku określonego w art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. oraz w związku z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k., opisanego w punktach 3 i 7 wyroku, przyjmując jednocześnie, że w odniesieniu do zachowań opisanych w punkcie 3 wprowadzoną w błąd co do okoliczności decydujących o rozporządzeniu mieniem była osoba prawna – (...) S.A., a ponadto ustalił, że niekorzystne rozporządzenie mieniem w przypadku cesji z 12 marca 2001 r. wynosiło 9.800.000 zł oraz że łączna wartość niekorzystnego rozporządzenia mieniem (...) S.A. wynosiła 384.799.500 zł, natomiast szkoda (...) S.A., będąca następstwem przestępstwa, w chwili orzekania wyniosła co najmniej 55.000.000 zł.

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku wydanego w niniejszej sprawie stwierdził, że nie ulega wątpliwości, że wyżej opisane przestępstwo oszustwa polegało na przedłożeniu nieprawdziwych czterech zawiadomień o przelewach wierzytelności, które nie miały miejsca. Równocześnie do niekorzystnego rozporządzenia mieniem poszkodowanego doszło na skutek pism J. J. z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r., działającego jako prezes zarządu (...) S.A., zawierających zawiadomienia o dalszych przelewach tych samych wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C.. Nie doszłoby do wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym, gdyby nie pisma podpisane przez prezesa zarządu pozwanej – J. J.. Uruchomiły one ciąg rozliczeń, w wyniku których doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem w kwocie 384.799.500 zł przez poprzednika prawnego powódki i powstania szkody w majątku tej osoby prawnej, będącej następstwem przestępstwa, w chwili orzekania w postępowaniu karnym wynoszącej co najmniej 55.000.000 zł. J. J. działał jako organ pozwanej (prezes zarządu) i zarazem jej pomocnik w celu uzyskania korzyści wynikającej z popełnionego przestępstwa. Oznacza to, że do dochodzonego roszczenia zastosowanie znajduje art. 442¹ § 2 k.c., który stanowi, że jeżeli szkoda wynikła ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jak wynika z opisu przestępstwa zawartego w wyrokach Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego, występki popełnione przez J. J., w wyniku którego powstała szkoda w majątku powoda został popełniony w marcu 2001 r., co oznacza, że do dnia wniesienia pozwu (23 czerwca 2017 r.) nie upłynął termin przedawnienia dochodzenia roszczenia.

Jeśli chodzi o podstawy odpowiedzialności pozwanej, Sąd Okręgowy stwierdził, że pozwana odpowiada solidarnie z J. J. oraz że jej odpowiedzialność wynika zarówno z art. 416 k.c., jak i art. 422 k.c. Jak stanowi art. 416 k.c., osoba prawna jest obowiązana do naprawienia szkody wyrządzonej z winy jej organu. Zgodnie z art. 422 k.c., za szkodę odpowiedzialny jest nie tylko ten, kto ją bezpośrednio wyrządził, lecz także ten, kto inną osobę do wyrządzenia szkody nakłonił albo był jej pomocny, jak również ten, kto świadomie skorzystał z wyrządzonej drugiej szkody. Sąd Okręgowy jednocześnie uznał, że podstawą materialnoprawną odpowiedzialności pozwanej jest bezpodstawne wzbogacenie, które polega na tym, że na skutek zawiadomień o nieistniejących cesjach i zawiadomień o dalszych cesjach pozwana otrzymała od poprzednika powódki środki pieniężne i uzyskała zwolnienie od obowiązku zapłaty na rzecz osób trzecich wskutek płatności i rozliczeń dokonanych przez poprzednika powódki na podstawie porozumień kompensacyjnych i potrąceń nieistniejących długów poprzednika powódki, co składało się na czyn zabroniony J. J.. Stosownie do art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości.

Szkoda poniesiona przez poprzednika prawnego powódki, wprost opisana w treści prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r., która wynika bezpośrednio z ustalenia przedmiotu przestępstwa i stanowi jeden z elementów stanu faktycznego, a zatem jej ustalenie również jest wiążące dla sądu w postępowaniu cywilnym, była bezpośrednim skutkiem przekazania poprzednikowi prawnemu powódki tak czterech nieprawdziwych

zawiadomień z 12 marca 2001 r. o cesjach na rzecz (...) S.A. (pозwanej), jak i zawiadomień podpisanych przez J. J. jako prezesa zarządu pozwanej o dalszych cesjach na rzecz (...) S.A. i M. C.. Sąd Apelacyjny w wyroku z 11 lutego 2013 r. przesądził w sposób preiudycjalny, że w dniu w którym wyrokował w sprawie II AKa 268/12 szkoda powstała na skutek przestępczego procederu J. J. wynosi co najmniej 55.000.000 zł. Tę kwotę Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku w sprawie II AKa 268/12 ustalił na podstawie informacji i dowodów z postępowania prowadzonego w sprawie XIV GC 869/02 Sądu Okręgowego w Katowicach, w tym na podstawie ugody zawartej między poprzednikiem powódki ((...) S.A. w K.) i (...) S.A. oraz informacji o zapłacie kwoty wynikającej z ugody, która dotyczyła wierzytelności objętych fakturami wystawionymi dla poprzednika prawnego powódki za usługi przesyłowe i sprzedaż energii elektrycznej.

Niezależnie od zawarcia ugody i dokonanej zapłaty należności, które miały być przeniesione na rzecz pozwanej i podmiotów wskazanych w pismach z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r., Sąd Okręgowy stwierdził, że do powstania szkody i bezpodstawnego wzbogacenia pozwanej doszło bez względu na fakt wytoczenia powództwa przeciwko poprzednikowi powódki i zawarcia ugody, o której była mowa, czy też zapłaty należności wynikającej z ugody. Do bezpodstawnego wzbogacenia doszło, gdy poprzednik powódki na skutek oszustwa popełnionego przez J. J., działającego jako prezes zarządu pozwanej, przyjął za prawdziwe tak cztery zawiadomienia o cesjach z 12 marca 2001 r., jak i pisma J. J. z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. oraz na tej podstawie wypłacił kwotę 39.800.000 zł na rzecz pozwanej i podmiotów powiązanych z pozwaną, czy to w formie przysporzenia czy też zwolnienia z obowiązku świadczenia na rzecz osób trzecich. Złożenie pism podpisanych przez J. J., jako prezesa zarządu pozwanej, uprawnionego do jej jednoosobowej reprezentacji, a zatem organu pozwanej spółki, skazanego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach, spowodowało niekorzystne rozporządzenie mieniem przez poprzednika powódki w kwocie 384.799.500 zł i powstanie szkody w majątku poprzednika powódki, będącej następstwem przestępstwa, w chwili orzekania wynoszącej co najmniej 55.000.000 zł. Postępowanie dowodowe pozwoliło ustalić rozliczenie każdego z zawiadomień z 12 marca 2001 r. i jakich należności wobec (...) S.A. miało dotyczyć to rozliczenie – zapłata. Pozwana świadomie (przy pełnej świadomości jej zarządu i akcjonariuszy) skorzystała ze szkody wyrządzonej w ten sposób poprzednikowi powódki. Zatem na mocy art. 422 k.c. ponosi wobec powódki odpowiedzialność solidarnie z J. J.. Sąd Okręgowy podzielił pogląd judykatury, że odpowiedzialność na podstawie art. 422 k.c. za świadome skorzystanie ze szkody wyrządzonej przez kogo innego osobie trzeciej jest odpowiedzialnością za czyn własny, ale nie jest to odpowiedzialność sprawcza, bowiem korzystający nie jest sprawcą szkody. W czynie tym zawarte być muszą trzy elementy: musi dojść do uzyskania korzyści, osoba korzystająca musi mieć świadomość uzyskania korzyści oraz wyrządzenia drugiemu szkody, a źródłem korzyści musi być szkoda wyrządzona drugiemu. Skorzystaniem z wyrządzonej szkody będzie uzyskanie jakiegokolwiek korzyści albo o charakterze majątkowym w postaci zwiększenia aktywów, zmniejszenia pasywów, uniknięcia możliwego zmniejszenia aktywów, albo o charakterze niemajątkowym, osobistym. Aby jednak można było mówić o wypełnieniu znamion przestępstwa przez korzystającego, po jego stronie musi wystąpić świadomość korzystania ze szkody wyrządzonej drugiemu, a zatem taka sytuacja gdy można przypisać winę umyślną lub rażące niedbalstwo temu, kto ze szkody skorzystał. Odpowiedzialność na podstawie art. 422 k.c. nie zależy od istnienia związku przyczynowego między szkodą a zachowaniem świadomie korzystającego z cudzej szkody. Szkoda bowiem musi wystąpić zanim nastąpi skorzystanie z niej. Odpowiedzialność na podstawie art. 422 k.c. za świadome skorzystanie ze szkody wyrządzonej przez kogo innego osobie trzeciej jest odpowiedzialnością za czyn własny nawet wówczas, gdy ten czyn niedozwolony nie pozostaje w żadnym związku przyczynowym ze szkodą poszkodowanego. Kodeks cywilny wyczerpująco normuje przypadki odpowiedzialności za cudze czyny; rozważany przypadek do nich nie należy.

Szkoda powódki polega na rozliczeniu w formie gotówkowej i bezgotówkowej na podstawie nieprawdziwych zawiadomień o cesjach i oszustwa J. J. w postaci pism o dalszych cesjach wierzytelności o zapłatę kwoty 39.800.000 zł. Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zmniejszenia dochodzonego odszkodowania za szkodę, jaką powódka poniosła na skutek przestępczych działań J. J., działającego jako organ pozwanej i z której to działalności pozwana skorzystała, w tym proporcjonalnie do kwoty wydatkowanej przez powódkę na podstawie ugody. Po pierwsze, do powstania szkody doszło już na skutek rozliczenia czterech zawiadomień o cesjach. Wystąpienie z powództwem przeciwko poprzednikowi powódki, zawarcie ugody i zapłata należności wynikającej z ugody nie miały znaczenia dla samego faktu powstania szkody. Szkoda powstała najpóźniej w kwietniu 2001 r. na skutek przestępczych działań prezesa

zarządu pozwanej, działającego jako organ tej osoby prawnej, w efekcie gotówkowego i bezgotówkowego rozliczenia kwot, do świadczenia których powódka nie była zobowiązana, z czego pozwana świadomie skorzystała. Po drugie, nieuprawnione jest założenie, że strony ugody świadomie założyły proporcjonalne zmniejszenie należności objętych pozwem w sprawie XIV GC 869/02. Skoro kwota 39.800.000 zł mieści się w kwocie 55.000.000 zł zapłaconej przez poprzednika prawnego powódki, znaczy to, że powódka wykazała, że po raz drugi, na skutek przestępstw popełnionych przez J. J. działającego jako organ pozwanej, była zmuszona zapłacić te same długi.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia o świadczeniu głównym, Sąd Okręgowy wskazał art. 405 k.c., podnosząc też zastosowanie przepisów art. 416 k.c. i 422 k.c. oraz art. 11 k.p.c. Natomiast rozstrzygnięcie o odsetkach ustawowych za opóźnienie oparł na art. 481 k.c.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd Okręgowy umotywował treścią art. 98 i art. 99 k.p.c. oraz wynikiem procesu.

W apelacji pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku przez oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania oraz orzeczenia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zarzucała naruszenie przepisów postępowania, mianowicie:

1. art. 11 k.p.c. przez przypisanie prawomocnym wyrokom ustaleń, których nie zawierają, to jest że:

- J. J. popełnił zarzucone mu przestępstwo jako organ pozwanej,
- czyn ten popełnił jako pomocnik pozwanej,
- czyn stanowiący podstawę roszczenia powódki był zbrodnią bądź występkiem,
- pozwana bez podstawy prawnej uzyskała korzyść majątkową (art. 405 k.c.),
- pozwana świadomie uzyskała korzyść majątkową ze szkody wyrządzonej poprzednikowi prawnemu powódki (art. 422 k.c.);

2. art. 233 k.p.c. przez dowolną, a nie swobodną ocenę materiału dowodowego, z naruszeniem zasad logicznego rozumowania i doświadczenia życiowego, polegającą na:

- przyjęciu, że pozwana świadomie uzyskała korzyść majątkową ze szkody wyrządzonej poprzednikowi prawnemu powódki ((...) S.A.) w wysokości 55.000.000 zł i utożsamieniu szkody w wysokości 55.000.000 zł z korzyścią uzyskaną przez pozwaną w wyniku czterech zawiadomień o cesji podpisanych przez K. Ł. w imieniu (...) S.A., podczas gdy szkoda wynikająca z popełnionego przestępstwa, stwierdzona wyrokiem wydanym w postępowaniu karnym, nie jest tożsama z korzyścią odniesioną przez osobę trzecią z wyrządzonej szkody i uzyskanie korzyści nie zostało dowiedzione,
- ustaleniu, że nie doszłoby do wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym, gdyby nie zawiadomienie o dalszych przelewach wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C., podczas gdy szkoda (...) S.A., gdyby powstała, nie pozostaje w związku przyczynowym z zawiadomieniem przez (...) S.A. o dalszych cesjach wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C., ponieważ powstałaby niezależnie od zawiadomień o dalszych cesjach wierzytelności, bowiem bez nich zobowiązania zostałyby wykonane na rzecz (...) S.A. na podstawie zawiadomień (...) S.A., czyli nie organu pozwanej spółki,
- ustaleniu, że zawiadomienia o dalszych cesjach na rzecz (...) S.A. i M. C. uruchomiły ciąg rozliczeń, w wyniku których w (...) S.A. doszło do niekorzystnego rozporządzenia mieniem na ponad 384.000.000 zł i szkody w wysokości 55.000.000 zł, podczas gdy z materiału dowodowego wynika, że rozliczeń cesji dokonywano na bieżąco

i że zawiadomienia o dalszych cesjach na sumę 40.000.000 zł nie wywołały niekorzystnego rozporządzenia mieniem i szkody w wysokości stwierdzonych wyrokami wydanymi w sprawie karnej,

- przyjęciu, że nie zachodzi podstawa do zmniejszenia wysokości szkody w sposób określony w opinii biegłej K. R., gdyż zapłata na podstawie ugody nie miała znaczenia dla powstania szkody, która powstała wskutek rozliczeń gotówkowych i bezgotówkowych, a także dlatego, że strony ugody nie założyły proporcjonalnego zmniejszenia zapłaty i kwota 39.800.000 zł mieści się w kwocie 55.000.000 zł, co oznacza, że powódka wykazała podwójną zapłatę, podczas gdy szkoda nie powstała na skutek rozliczeń bezgotówkowych, ponieważ (...) S.A. na podstawie ważnie zawartych porozumień kompensacyjnych uzyskiwało świadczenia wzajemne, a proporcjonalne zmniejszenie szkody wynika z niewskazania w cesjach konkretnych wierzytelności, przedawnienia wierzytelności w kwocie ponad 341.000.000 zł, zaliczania umów cesji na najwcześniej wymagalne faktury, w czego konsekwencji zobowiązania rozliczone na podstawie zawiadomień z 12 marca 2001 r. mogły stanowić przedawnioną część roszczenia, a ta nie została zapłacona, a ponadto poprzednik prawny powódki ((...) S.A.) w całości przyczynił się do powstania szkody.

Pozwana zarzuciła też naruszenie prawa materialnego, mianowicie:

1. art. 416 w związku z art. 38 w związku z art. 422 k.c. i art. 11 k.p.c., polegające na przyjęciu odpowiedzialności pozwanej za szkodę wyrządzoną przez J. J. działającego w charakterze prezesa zarządu pozwanej i jej pomocnika, podczas gdy nie został skazany za jakikolwiek czyn, który miałby popełnić w charakterze członka zarządu pozwanej i jej pomocnika, ponieważ został skazany za czyn z art. 286 § 1 k.k., a nie za czyn z art. 18 § 3 k.k.;
2. art. 442¹ § 2 k.c. przez jego zastosowanie do roszczenia, które nie wynika z występku czy zbrodni;
3. art. 405 k.c., art. 416 w związku z art. 38 k.c. i art. 422 k.c. i w związku z art. 11 k.p.c. przez równoczesne zastosowanie teraz wskazanych przepisów prawa materialnego, mimo że art. 422 k.c. wyłącza stosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu oraz przez to, że w myśl prawa karnego sprawca główny przestępstwa nie może być równocześnie pomocnikiem przy popełnieniu tego przestępstwa, a na gruncie prawa cywilnego osoba działająca jako organ osoby prawnej nie może jednocześnie działać jako jej pomocnik (osoba trzecia względem osoby prawnej), bowiem działanie organu jest działaniem samej osoby prawnej.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w K. wniosł o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podziela te ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Okręgowy, których Sąd drugiej instancji w swoich dalszych uwagach nie zakwestionował, w takim zakresie je podzielając, jako prawidłowe.

Wniosek pozwanej o dopuszczenie dowodu z „Porozumienia w zakresie finansowego rozliczenia umowy przelewu wierzytelności z dnia 10.04.2001” w celu wykazania, że wierzytelności objęte dalszym zawiadomieniem o cesji na rzecz M. C. zostały rozliczone przez J. J. jako osobę fizyczną (k. 2018-2021) podlegał oddaleniu jako spóźniony w rozumieniu art. 381 k.p.c. Wbrew pozwanej, nie można zgodzić się z tym, że przeprowadzenie tego dowodu nie spowodowałoby opóźnienia w rozpoznaniu sprawy. W razie uwzględnienia tego wniosku powódka byłaby uprawniona do zgłaszania wniosków dowodowych zmierzających do wykazania tezy przeciwnej. Przede wszystkim jednak we wniosku o dopuszczenie tego dowodu nawet nie uprawdopodobniono, że dowód nie mógł być zgłoszony w postępowaniu w pierwszej instancji.

Sąd Okręgowy oparł rozstrzygnięcie na art. 416 k.c., art. 405 k.c. i art. 422 k.c. Jeśli chodzi o współodpowiedzialność korzystającego ze szkody wyrządzonej innej osobie, w doktrynie i judykaturze utrwalone jest stanowisko, że art. 422

k.c. wyłącza stosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, a więc przede wszystkim art. 405 k.c. Natomiast z art. 414 k.c. wynika, że w razie zbiegu norm i roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia i odpowiedzialności deliktowej uprawnionemu przysługuje wybór konkretnego rodzaju roszczenia i jego adresata.

Odnosząc okoliczności niniejszej sprawy do żądania powódki, która powołała wszystkie te podstawy prawne odpowiedzialności pozwanej, trzeba podkreślić, że z sentencji wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKA 268/12, wiążącej z uwagi na treść art. 11 k.p.c., wynika, że J. J. został skazany za przestępstwo, które polegało między innymi na tym, że jednym czynem ciągłym popełnionym w okresie od 19 listopada 1999 r. do 28 września 2001 r., działając wspólnie i w porozumieniu z R. S., R. N., K. Ł. i inną osobą, z powziętym z góry zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez (...) i związane z nią podmioty, wprowadził w błąd (...) S.A. co do rzeczywistego zawarcia i ważności umów przelewu wierzytelności przez (...) S.A. na rzecz (...) sp. z o.o., przysługujących (...) S.A. względem (...) S.A. z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych, przedkładając stwierdzające nieprawdę zawiadomienia o cesjach tych wierzytelności, które zawierały autentyczne albo podrobione podpisy K. Ł., dyrektora finansowego i głównego księgowego (...) S.A., w tym cztery zawiadomienia powołujące się na umowę z 12 marca 2001 r. o przelewie wierzytelności w kwotach po 10.000.000 zł każde. Zatem czyn ciągły, stanowiący występki z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. oraz w związku z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k., za który J. J. został skazany, obejmował przedstawienie tych zawiadomień o przeniesieniu wierzytelności, wedle których beneficjentem przelewu była (...) sp. z o.o., a nie (...) S.A., niezależnie od tego, że celem, w jakim działał J. J., było osiągnięcie korzyści majątkowej nie tylko przez (...) sp. z o.o., ale też przez związane z nią podmioty. Inaczej mówiąc, wskazany czyn ciągły, stanowiący występki z art. 294 § 1 k.k. i art. 270 § 1 k.k. w związku z art. 11 § 2 k.k. oraz w związku z art. 12 k.k. i art. 65 § 1 k.k., za który J. J. został skazany, nie obejmował złożenia trzech zawiadomień z 12 marca 2001 r. (k. 917, 939, 987) oraz dwóch zawiadomień z 10 kwietnia 2001 r. (k. 1016, 1029), które J. J. podpisał w imieniu pozwanej, jako uprawniony do jednoosobowej reprezentacji prezes jej zarządu. Informowały bowiem o przeniesieniu przez pozwaną wierzytelności względem (...) S.A. na rzecz (...) S.A. (trzy zawiadomienia z 12 marca 2001 r. o przeniesieniu wierzytelności w kwotach po 10.000.000 zł każde, łącznie w kwocie 30.000.000 zł, jedno zawiadomienie z 10 kwietnia 2001 r. o przeniesieniu wierzytelności w kwocie 1.000.000 zł) oraz na rzecz M. C. (zawiadomienie o przeniesieniu wierzytelności w kwocie 9.000.000 zł), a nie o przeniesieniu wierzytelności przez (...) S.A. na rzecz (...) sp. z o.o. W sprawie nie chodzi o pomocnictwo w rozumieniu art. 18 § 3 k.k., o czym wywodziła pozwana, skoro nie może być mowy o ułatwieniu przez J. J. popełnienia przestępstwa innej osobie. Z niezaprzeczonych przez strony ustaleń faktycznych poczynionych w niniejszej sprawie wynika, że otrzymanie przez (...) S.A. zawiadomienia organu egzekucyjnego o zajęciu wierzytelności przysługujących (...) sp. z o.o. stało się przyczyną przedstawienia w (...) S.A. czterech zawiadomień z 12 marca 2001 r. o cesji wierzytelności na rzecz (...) S.A., które podpisał K. Ł. jako dyrektor finansowo-księgowy (...) S.A. (k. 186-289), złożonych w miejsce poprzednich zawiadomień także z 12 marca 2001 r., wedle których cesjonariuszem była (...) sp. z o.o. Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie ustalił, że cztery zawiadomienia z 12 marca 2001 r. o cesji wierzytelności na rzecz (...) S.A. uzyskał P. W. i to on je przywiózł do (...) S.A. (k. 1445). Z kolei pozwana (...) S.A., za którą działał J. J., jeszcze 12 marca 2001 r. sporządziła trzy dalsze zawiadomienia o przeniesieniu na rzecz (...) S.A. wierzytelności w kwotach po 10.000.000 zł, łącznie 30.000.000 zł, a w dniu 10 kwietnia 2001 r. identycznie reprezentowana pozwana sporządziła kolejne dwa zawiadomienia o przeniesieniu pozostałej części wierzytelności (10.000.000 zł) na rzecz (...) S.A. (1.000.000 zł) i M. C. (9.000.000 zł). Skoro J. J. został prawomocnie skazany za przestępstwo, którego elementem było przedstawienie (...) S.A. wcześniejszych czterech zawiadomień z 12 marca 2001 r. o przeniesieniu wierzytelności na rzecz (...) sp. z o.o., to z uwagi na art. 11 k.p.c. trzeba przyjąć, że miał on świadomość nieprawdziwości tych zawiadomień o przelewie wierzytelności na rzecz (...) sp. z o.o., gdyż to właśnie ich przedstawienie jest objęte czynem przestępczym, za który został skazany prawomocnym wyrokiem wydanym w postępowaniu karnym. Z faktu prawomocnego skazania, o jakim była mowa, wynika, że J. J. wiedział, że także kolejne cztery późniejsze zawiadomienia z 12 marca 2001 r. o przeniesieniu na rzecz (...) S.A. wierzytelności w kwotach po 10.000.000 zł każde, łącznie 40.000.000 zł, stwierdzają nieprawdę, jako złożone do (...) S.A. wyłącznie z uwagi na przeszkodę w realizacji zawiadomień dotyczących przelewu wierzytelności na rzecz (...) sp. z o.o. Prowadzi to do wniosku, że J. J., działając w imieniu pozwanej, wiedział, że w późniejszych zawiadomieniach (z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r.) o przeniesieniu wierzytelności na

rzecz (...) S.A. i M. C. stwierdza nieprawdę. Złożenie zawiadomień z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o przeniesieniu przez pozwaną wierzytelności względem (...) S.A. na rzecz (...) S.A. i M. C. zmierzało do wywołania u poprzednika prawnego powódki (...) S.A.) przekonania, że wierzytelności w łącznej kwocie 40.000.000 zł ostatecznie przysługują nie pozwanej, lecz (...) S.A. i M. C., żeby (...) S.A., jako dłużnik, spełniła świadczenie na rzecz tych podmiotów, niekorzystnie rozporządzając własnym mieniem, co rzeczywiście nastąpiło w rozliczeniach pieniężnych i kompensatach, jak trafnie ustalił to Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie. Dla rozstrzygnięcia sprawy istotne jest to, że J. J. działając 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. jako prezes zarządu (...) S.A. miał świadomość przestępczego charakteru swojego zachowania, jako że wiedział o nieprawdziwości zawiadomień o przelewie wierzytelności z 12 marca 2001 r. najpierw na rzecz (...) sp. z o.o. i następnie na rzecz (...) S.A. Mimo to w imieniu pozwanej, jako jej organ, złożył dla poprzednika prawnego powódki (...) S.A.) dalsze zawiadomienia z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o przeniesieniu wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C.. J. J., wykorzystując wcześniejsze wprowadzenie (...) S.A. w błąd co do zawarcia i ważności umów cesji wierzytelności przysługujących (...) S.A., podpisanymi przez siebie jako prezesa zarządu pozwanej zawiadomieniami z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. wprowadził (...) S.A. w błąd co do zawarcia przez pozwaną umów cesji na rzecz (...) S.A. i M. C. oraz ważności tych umów. Działanie to towarzyszyło procederowi, za który J. J. został skazany, jako element uzyskiwania korzyści majątkowej między innymi dla pozwanej (i innych podmiotów związanych z (...) sp. z o.o. – art. 115 § 4 k.k. w brzmieniu obowiązującym w 2001 r.). W następstwie złożenia zawiadomień o przeniesieniu wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C. poprzednik prawny powódki (...) S.A.), jak niewadliwie ustalił Sąd Okręgowy w niniejszej sprawie w oparciu o dowody powołane w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku (k. 918-935, 940-984, 988-1013, 1017-1026, 1030-1031), świadczył na rzecz innych podmiotów (w tym na rzecz (...) S.A. i M. C.) w celu zwolnienia się z długów w rozmiarze 40.000.000 zł z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych, nie osiągając tego celu. Tym samym (...) S.A. niekorzystnie rozporządziła mieniem i przez to pogorszyła swój stan majątkowy, który uległ niekorzystnej zmianie ze względu na nieumorzenie długów, na poczet których świadczyła i ze względu na które składała oświadczenia w kompensatach wierzytelności. Mówiąc inaczej, pasywa (...) S.A. nie zmniejszyły się o to, co przeznaczyła na umorzenie długów, a więc o 39.800.000 zł. Podsumowując, także złożenie przez J. J. poprzednikowi prawnemu powódki (...) S.A.) nieprawdziwych zawiadomień z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o dalszych cesjach wierzytelności w kwocie 40.000.000 zł na rzecz (...) S.A. i M. C. stanowiło przestępstwo z art. 286 § 1 k.k. w związku z art. 294 § 1 k.k. w związku z art. 12 § 1 k.k. Tym samym szkoda wynikła z występku. W efekcie w sprawie ma zastosowanie 20-letni termin przedawnienia, o jakim mowa w art. 442⁽¹⁾ § 2 k.c. w związku z art. 2 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 80, poz. 538), który znajduje zastosowanie do odpowiedzialności korzystającego ze szkody (art. 422 k.c.). Długi (...) S.A. z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych wobec (...) S.A. nie zostały umorzone i poprzednik prawny powódki poniósł uszczerbek majątkowy w rozmiarze 39.800.000 zł.

(...) S.A. w sposób określony zawiadomieniami z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o przeniesieniu wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C. rozdysonowała korzyścią uzyskaną kosztem majątku (...) S.A., obejmującą wierzytelności w kwocie 40.000.000 zł. Tym samym pozwana skorzystała z całej szkody wyrządzonej w majątku (...) S.A. przestępstwem polegającym na złożeniu przez J. J. poprzednikowi prawnemu powódki (...) S.A.) nieprawdziwych zawiadomień z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o dalszych cesjach wierzytelności w łącznej kwocie 40.000.000 zł na rzecz (...) S.A. i M. C.. Ze szkody tej pozwana skorzystała świadomie, skoro działający za nią J. J. miał tego świadomość, że korzyść jest uzyskiwana ze szkody wyrządzonej (...) S.A. i korzyść uzyskał dla pozwanej, na co wpływu nie ma rozdysonowanie korzyścią przez pozwaną na rzecz innych podmiotów (zawiadomienia o przeniesieniu wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C.). Zatem pozwana odpowiada za całą szkodę, o jaką chodzi w niniejszej sprawie (39.800.000 zł), jako podmiot, który świadomie skorzystał z całej szkody wyrządzonej poprzednikowi prawnemu powódki (art. 422 k.c.).

Wbrew pozwanej, dla wyniku niniejszej sprawy nie ma znaczenia, czy do wyrządzenia szkody doszłoby również w razie niezłożenia zawiadomień z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o dalszych cesjach wierzytelności w kwocie 40.000.000 zł na rzecz (...) S.A. i M. C.. Pozwana podniosła, że szkoda byłaby wówczas następstwem wykonania zobowiązania na rzecz (...) S.A. Odnosząc się do tego argumentu, należy podkreślić to, że wywód pozwanej nie jest oparty na faktach, które wystąpiły, lecz na przypuszczeniu nieodnoszącym się do tego, co rzeczywiście

wystąpiło. Trafnie natomiast powódka podniosła w odpowiedzi na apelację, że z tego zarzutu pozwanej, który jest teraz omawiany, wynika przyznanie tożsamości wierzytelności objętych wszystkimi zawiadomieniami o cesji wierzytelności z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. (wskazującymi jako cesjonariuszy, kolejno, (...) sp. z o.o., (...) S.A., (...) S.A. i M. C.).

Nie jest zasadny zarzut pozwanej, który dotyczy kwestii rozmiaru szkody poniesionej przez (...) S.A. i pomniejszenia ustalonej sumy pieniężnej w proporcji wskazanej w zasadniczej opinii biegłej K. R., to jest do kwoty 22.425.205,81 zł (k. 1335). Sąd Okręgowy zasadnie zwrócił uwagę, że w niniejszej sprawie nie wykazano, że strony ugody z 4 czerwca 2007 r., to jest (...) S.A. i (...) S.A. w K. (k. 378-382), założyły proporcjonalne zmniejszenie należności objętych pozwem w sprawie XIV GC 869/02, a biegła K. R. w wyjaśnieniach przedstawionych na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2019 r. wskazała, że możliwa była też taka decyzja stron ugody, że zaspokajają wierzytelności najwcześniej wymagalne (k. 1413). Jednocześnie trudno byłoby przyjąć, że strony ugody z 4 czerwca 2007 r. nieracjonalnie objęły nią przedawnione wierzytelności (...) S.A. względem poprzednika powódki ((...) S.A.). Ugoda została przecież zawarta po częściowym oddaleniu powództwa (...) S.A. przeciwko (...) S.A. w zakresie kwoty 341.260.094,17 zł z uwagi na przedawnienie roszczenia w tej części, co nastąpiło wyrokiem częściowym z 14 marca 2005 r. wydanym w sprawie XIV GC 869/02 Sądu Okręgowego w Katowicach (k. 894-899). W okolicznościach sprawy brak też podstaw do ustalenia, że zobowiązania rozliczane na skutek zawiadomień z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o przelewie wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C. obejmowały przedawnione wierzytelności.

Jeśli zaś chodzi o argument pozwanej, że poniesieniu przez (...) S.A. szkody przeczy to, że na podstawie porozumień kompensacyjnych uzyskiwała świadczenia wzajemne, Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko biegłej K. R., która wyjaśniając na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2019 r. zwróciła uwagę, że (...) S.A. uzyskałaby zapłatę od własnych dłużników, gdyby nie porozumienia kompensacyjne zawarte na skutek zawiadomień z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o przelewie wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C. (k. 1413). Natomiast skutek tych porozumień zostali oni zwolnieni z obowiązku zapłaty na rzecz (...) S.A., która nie zwolniła się z długu względem (...) S.A.

Pozwana w apelacji zawarła wywód w przedmiocie ważności umów cesji zawieranych jednoosobowo przez K. Ł., odwołując się w nim do art. 103 § 1 k.c., tyle że w ogóle nie wykazała zawarcia takich umów przez (...) S.A. i pozwaną. Ostatecznie w dniu 12 marca 2001 r. przedstawiono (...) S.A. zawiadomienia o cesji wierzytelności przez (...) S.A. na rzecz (...) S.A., do których nie dołączono umów przelewu wierzytelności, co jest bezsporne między stronami procesu. Nie sposób więc w okolicznościach niniejszej sprawy rozważać zagadnienie potwierdzenia umowy w oparciu o art. 103 § 1 k.c., która miałaby być zawarta przez K. Ł. w imieniu (...) S.A. jako pełnomocnik tej osoby prawnej, czy to bez umocowania albo z przekroczeniem umocowania. Trzeba podkreślić, że nie tylko nie wykazano samego zawarcia umowy, ale także jej treści, w tym żeby została zawarta przez K. Ł. w charakterze pełnomocnika (...) S.A. To prowadzi do niezasadności zarzutu odwołującego się do art. 515 k.c., skoro z uwagi na niewykazanie zawarcia umowy przelewu przez (...) S.A. i (...) S.A. nie da się mówić o nieważności przelewu, czy zarzutach wynikających z jego podstawy prawnej.

W okolicznościach sprawy nie można również zgodzić się z zarzutem pozwanej, który wywiodła z art. 512 k.c., że z uwagi na zawiadomienie (...) S.A. przez K. Ł. ta osoba prawna nie mogła już skutecznie świadczyć na rzecz (...) S.A. Nie jest tak, że o zbyciu wierzytelności może ze skutkami wynikającymi z art. 512 k.c. zawiadomić dowolna osoba. Wprawdzie zawiadomienie o przelewie jest czynnością faktyczną, ale z uwagi na skutki tej czynności faktycznej nie może ona być skutecznie podejmowana w oderwaniu od zasad reprezentacji podmiotu, który ma być zbywcą wierzytelności. K. Ł. nie był członkiem zarządu (...) S.A., a w niniejszej sprawie nie wykazano, że zakresem jego umocowania objęte było zawiadomienie (...) S.A. pismami z 12 marca 2001 r. o przeniesieniu wierzytelności na rzecz (...) S.A.

W punkcie 4 preambuły ugody z 4 czerwca 2007 r. (k. 378-382) jej strony (poprzednik prawny powódki – (...) S.A. i (...) S.A.) oświadczyły, że zawierają ją w celu określenia zasad spłaty zobowiązań dochodzonych w sprawie XIII GC 869/02 Sądu Okręgowego w Katowicach (powinno być XIV GC 869/02 Sądu Okręgowego w Katowicach). Wprawdzie strony ugody postanowiły, że dokonują odnowienia w rozumieniu art. 506 k.c., ale nastąpiło to w celu

całkowitego zwolnienia się z zobowiązań dochodzonych we wskazanej sprawie (§ 1 pkt 1 ugody) oraz postanowiły, że zapłata kwoty 55.000.000 zł tytułem odszkodowania wyczerpie wszelkie roszczenia (...) S.A. dochodzone w tej sprawie, a ponadto wszelkie inne, istniejące lub mogące powstać, związane lub wynikające ze zdarzeń stanowiących stan faktyczny „w powyższym sporze”, to jest w sprawie XIV GC 869/02 Sądu Okręgowego w Katowicach (§ 2 ugody). Nastąpiło to zatem w miejsce zapłaty wierzytelności z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych. Dla wyniku niniejszej sprawy nie ma znaczenia, że ponadto strony ugody postanowiły w dalszej części jej § 2, że kwota 55.000.000 zł zaspokoi także wszelkie istniejące lub mogące powstać roszczenia wobec (...) S.A., a wynikające lub związane ze zdarzeniami objętymi zarzutami wobec oskarżonych w sprawie XXI K 145/05 Sądu Okręgowego w Katowicach i (...) S.A. oświadczyła, że nie będzie wnosić w tym zakresie w stosunku do (...) S.A. jakichkolwiek roszczeń. Jest tak dlatego, że przypuszczenia pozwanej, zawarte w apelacji, co do tego, że przyczyną zawarcia ugody z 4 czerwca 2007 r. była obawa jej stron, że Sąd Okręgowy w Katowicach oddali w całości powództwo dochodzone w sprawie XIV GC 869/02 z uwagi na brak legitymacji procesowej (...) S.A. i następstwa tej okoliczności abstrahuje od tego, że wcześniejszym wyrokiem częściowym z 14 marca 2005 r. powództwo zostało oddalone w przeważającej części (w zakresie 341.260.094,17 zł z dochodzonej kwoty 461.937.132.10 zł). Nie sposób więc podzielić także i tego zarzutu pozwanej.

Na uwzględnienie nie zasługuje też zarzut przyczynienia się przez (...) S.A. do powstania szkody. W grupie osób skazanych wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach, sygn. akt XXI K 145/05, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKa 286/12, znajdowały się osoby, które były albo pracownikiem (...) S.A. (R. N.), albo członkiem zarządu (...) S.A. (A. P.). R. N. został skazany za przestępstwo popełnione w okresie od 19 listopada 1999 r. do 30 grudnia 2000 r. (k. 663-664, 761). Zatem już ta przyczyna wyklucza potrzebę rozważania jego roli dla powstania roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie. Z kolei A. P. wskazanymi wyrokami wydanymi w postępowaniu karnym został skazany za przestępstwo z art. 296 § 1 k.k. w związku z art. 296 § 1 k.k. i w związku z art. 12 k.k., polegające na tym, że w okresie od 19 listopada 1999 r. do 1 września 2001 r. w B., z powziętym z góry zamiarem, jako członek zarządu (...) S.A., będąc zobowiązanym z mocy kodeksu handlowego, a następnie z mocy kodeksu spółek handlowych i umowy o pracę do należytego zajmowania się sprawami majątkowymi (...) S.A. nie dopełnił na nim ciążącego obowiązku w ten sposób, że po uzyskaniu przez (...) S.A. trzydziestu dwóch zawiadomień o przelewach przez (...) S.A. na rzecz (...) sp. z o.o. wierzytelności z tytułu sprzedaży energii i usług przesyłowych nie dokonał rzetelnego sprawdzenia ich autentyczności oraz ważności i nie ustalił cedowanych wierzytelności, gdy jedenaście zawiadomień było sfalszowanych, zaś dwadzieścia jeden zawiadomień dotyczyło umów przelewu nieważnych z uwagi na brak statutowej reprezentacji (...) S.A. przy zawieraniu umów. Wynika z tego, że jego skazanie nie obejmowało zawiadomień z 12 marca 2001 r. o przelewie wierzytelności na rzecz (...) S.A. oraz zawiadomień z 12 marca 2001 r. i 10 kwietnia 2001 r. o przelewie wierzytelności na rzecz (...) S.A. i M. C., a pozwana w niniejszym procesie nie wykazała żadnych okoliczności pozwalających ustalić postępowanie A. P. z uwagi na przedstawienie tych zawiadomień. Nie można więc rozważać jego roli dla powstania roszczenia dochodzonego w niniejszej sprawie. Dodać można, że te osoby fizyczne działały przestępczo przy okazji wykonywania swoich obowiązków względem (...) S.A. i kosztem majątku tej osoby prawnej, a nie na rzecz tego podmiotu oraz że w sprawie nie chodzi o odpowiedzialność (...) S.A. za te osoby fizyczne, jak w art. 430 k.c., ale o szkodę wyrządzoną przez nie właśnie tej osobie prawnej. Z tych przyczyn nie można zasadnie mówić, że (...) S.A. przyczyniła się do powstania szkody dochodzonej w niniejszym procesie.

Ponieważ art. 441 § 1 k.c. stanowi, że jeżeli kilka osób ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną czynem niedozwolonym, ich odpowiedzialność jest solidarna, zachodziła konieczność rozważenia zastrzeżenia solidarnej odpowiedzialności pozwanej z osobami fizycznymi skazanymi wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach, sygn. akt XXI K 145/05, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKa 286/12. Wyrokami wydanymi w sprawie karnej na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzeczono obowiązek częściowego naprawienia szkody przez zapłatę na rzecz poprzednika powódki ((...) S.A.) przez: 1) J. J. – w kwocie 54.000.000 zł (punkt 5 wyroku Sądu Okręgowego zmieniony punktem 6 wyroku Sądu Apelacyjnego – k. 658, 760); 2) K. Ł. – w kwocie 500.000 zł (punkt 12 wyroku Sądu Okręgowego – k. 660); 3) R. S. – w kwocie 500.000 zł (punkt 18 wyroku Sądu Okręgowego zmieniony punktem 8 wyroku Sądu Apelacyjnego – k. 663); 4) R. N. – w kwocie 400.000 zł (punkt 24

wyroku Sądu Okręgowego zmieniony punktem 12 wyroku Sądu Apelacyjnego – k. 664, 761). Ta sama konieczność zachodziła w odniesieniu do A. P., od którego Sąd Apelacyjny w Katowicach prawomocnym wyrokiem z 29 grudnia 2017 r., sygn. akt III APa 12/17, zasądził na rzecz powódki kwotę 350.000 zł tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną przestępstwem, za które został skazany wyrokiem Sądu Okręgowego w Katowicach, sygn. akt XXI K 145/05, zmienionym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKa 286/12 (k. 2041-2056). Powódka wskazała, że łączna suma wyegzekwowana od tych osób to 7.138.774,05 zł, z czego od J. J. – 6.662.379,86 zł, od K. Ł. – 13.240,65 zł, R. S. – 761,13 zł, R. N. – 202.661,97 zł, A. P. – 259.730,44 zł (k. 1950-1955). Z sentencji wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKa 268/12, wynika, że K. Ł. został skazany za przestępstwo, które polegało między innymi na tym, że w okresie od 19 listopada 1999 r. do 28 września 2001 r., działając wspólnie i w porozumieniu z J. J., R. N., R. S. i inną osobą, z powziętym z góry zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez (...) i związane z nią podmioty, wprowadził w błąd (...) S.A. co do rzeczywistego zawarcia i ważności umów przelewu wierzytelności przez (...) S.A. na rzecz (...) sp. z o.o., przysługujących (...) S.A. względem (...) S.A. z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych, podpisał i przekazał przedstawicielom (...) sp. z o.o. potwierdzające nieprawdę zawiadomienia o cesjach wierzytelności, w tym cztery zawiadomienia powołujące się na umowę z 12 marca 2001 r. o przelewie wierzytelności w kwotach po 10.000.000 zł każde (k. 659-660). Także z sentencji wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach z 6 maja 2011 r., sygn. akt XXI K 154/05, zmienionego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 lutego 2013 r., sygn. akt II AKa 268/12, wynika, że R. S. został skazany za przestępstwo, które polegało między innymi na tym, że w okresie od 19 listopada 1999 r. do 28 września 2001 r., działając wspólnie i w porozumieniu z J. J., R. N., K. Ł. i inną osobą, z powziętym z góry zamiarem, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej przez (...) i związane z nią podmioty, wprowadził w błąd (...) S.A. co do rzeczywistego zawarcia i ważności umów przelewu wierzytelności przez (...) S.A. na rzecz (...) sp. z o.o., przysługujących (...) S.A. względem (...) S.A. z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i usług przesyłowych, przedkładając stwierdzające nieprawdę zawiadomienia o cesjach tych wierzytelności, które zawierały autentyczne albo podrobione podpisy K. Ł., dyrektora finansowego i głównego księgowego (...) S.A., w tym cztery zawiadomienia powołujące się na umowę z 12 marca 2001 r. o przelewie wierzytelności w kwotach po 10.000.000 zł każde (k. 661-662, 760-761). Z powyższego wynika, że każda z tych osób została zobowiązana do naprawienia szkody wywołanej innym czynem niż przedstawienie czterech zawiadomień z 12 marca 2001 r. o cesji wierzytelności na rzecz (...) S.A., które uzyskał P. W. i przywiózł je do (...) S.A. (k. 1445) oraz sporządzenie przez J. J. jeszcze 12 marca 2001 r. trzech dalszych zawiadomień o przeniesieniu na rzecz (...) S.A. wierzytelności w kwotach po 10.000.000 zł, łącznie 30.000.000 zł i w dniu 10 kwietnia 2001 r. kolejnych dwu zawiadomień o przeniesieniu pozostałej części wierzytelności (10.000.000 zł) na rzecz (...) S.A. (1.000.000 zł) i M. C. (9.000.000 zł). Nie można więc w okolicznościach rozpoznawanej sprawy przyjąć, że to, co wyegzekwowano od J. J., K. Ł., R. S., R. N. i A. P. jest objęte świadczeniem odszkodowawczym zasądzonym w niniejszej sprawie, zważywszy że zostali oni skazani za inne czyny. Dodatkowo suma wyegzekwowana od tych osób z odszkodowaniem zasądzonym w niniejszej sprawie jest mniejsza od szkody, którą im przypisano w wyrokach wydanych w postępowaniach karnych. W tych okolicznościach nie wystąpiła potrzeba zastrzeżenia solidarnej odpowiedzialności pozwanej z tymi osobami fizycznymi (art. 441 k.c.).

Podsumowując wcześniejsze rozważania, zaskarżony wyrok odpowiada prawu.

Zatem apelacja, jako bezzasadna, podlegała oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono stosownie do wyniku sprawy w drugiej instancji i wartości przedmiotu zaskarżenia, a to na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. oraz w oparciu o § 2 pkt 9 w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).

SSA Aleksandra Janas SSA Grzegorz Stojek SSA Wiesława Namirska